

Eesti seadusandlus näeb ette kolm erinevat maksejõuetusmenetlust: pankrotimenetlus, saneerimismenetlus ning võlgade ümberkujundamise menetlus. Pankrotimenetlust reguleerib pankrotiseadus, saneerimist käsitlevad reeglid on koondatud saneerimisseadusesse ja võlgade ümberkujundamise regulatsioon sisaldub võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduses. Seadused on eesti- ja ingliskeelsena kättesaadavad Eesti Vabariigi ametlikus võrguväljaandes Riigi Teataja (<https://www.riigiteataja.ee/>).

Pankrotimenetluse eesmärk on võlausaldajate nõuete rahuldamine võlgniku vara arvel võlgniku vara võõrandamise või võlgniku ettevõtte tervendamise kaudu. Füüsilisest isikust võlgnikule antakse pankrotimenetluse kaudu võimalus vabaneda oma kohustustest. Pankrotimenetluse käigus selgitatakse välja võlgniku maksejõuetuse põhjused.

Saneerimismenetluse eesmärk on ettevõtja, võlausaldaja ja kolmanda isiku huvide arvestamine ja õiguste kaitsmine ettevõtte saneerimise käigus. Ettevõtte saneerimine on abinõude kompleksi rakendamine ettevõtte majanduslike raskuste ületamiseks, tema likviidsuse taastamiseks, kasumlikkuse parandamiseks ja jätkusuutliku majandamise tagamiseks.

Võlgade ümberkujundamise menetluse eesmärk on makseraskustes füüsilisele isikule (võlgnikule) tema võlgade ümberkujundamise võimaldamine, et ületada makseraskusi ja vältida pankrotimenetlust. Võlgade ümberkujundamise menetluses võimaldatakse võlgnikule rahaliste kohustuste (isiklike võlgade) ümberkujundamist kohustuse täitmise tähtaja pikendamise, osadena täitmise või kohustuse vähendamise teel.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/848, 20. mai 2015, maksejõuetusmenetluse kohta (uuesti sõnastatud) kohaldamisalasse kuuluvad pankrotimenetlus ja võlgade ümberkujundamise menetlus.

1 Kelle vastu võib algatada maksejõuetusmenetluse?

Eesti õiguse kohaselt loetakse füüsiliseks isikuks inimest, sealjuures ei eristata maksejõuetusõiguses füüsilisi isikuid tulenevalt sellest, kas isik tegeleb majandus- või kutsetegevusega või mitte (ehk ei eristata füüsilisest isikust ettevõtjaid ja tarbijaid). Juriidiline isik on seaduse alusel loodud õigussubjekt. Juriidiline isik on kas eraõiguslik või avalik-õiguslik. Eraõiguslik juriidiline isik on erahuvides ja selle juriidilise isiku liigi kohta käiva seaduse alusel loodud juriidiline isik. Eraõiguslik juriidiline isik on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts, tulundusühistu, sihtasutus ja mittetulundusühing. Avalik-õiguslik juriidiline isik on riik, kohaliku omavalitsuse üksus ja muu juriidiline isik, mis on loodud avalikes huvides ja selle juriidilise isiku kohta käiva seaduse alusel.

1. Pankrotimenetlus

Pankrotimenetlust viiakse läbi nii maksejõuetute juriidiliste kui füüsiliste isikute suhtes. Pankrotivõlgnikuks ei või olla riik ega kohalik omavalitsusüksus.

2. Saneerimismenetlus

Saneerimismenetlust viiakse läbi üksnes eraõiguslike juriidiliste isikute suhtes.

3. Võlgade ümberkujundamise menetlus

Võlgade ümberkujundamise menetlust viiakse läbi makseraskustes füüsiliste isikute suhtes.

2 Millised on maksejõuetusmenetluse algatamise tingimused?

1. Pankrotimenetlus

Pankrot on võlgniku kohtumäärusega väljakuulutatud maksejõuetus. Seega on pankrotimenetluse algatamise esimeseks põhiliseks eelduseks asjaolu, et võlgnik on maksejõuetu.

Võlgnik on maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kui pankrotiavalduse on esitanud võlgnik, kuulutab kohus pankroti välja ka juhul, kui maksejõuetuse tekkimine tulevikus on tõenäoline. Kui pankrotiavalduse on esitanud võlgnik, siis eeldatakse, et ta on maksejõuetu.

Pankrotimenetluse algatamise teiseks põhiliseks eelduseks on pankrotiavalduse esitamine, mille võib esitada võlgnik või võlausaldaja. Lisaks võib võlgniku surma korral pankrotiavalduse tema vara suhtes esitada ka võlgniku pärija, testamenditäitja või pärandi hooldaja. Sel juhul kohaldatakse pankrotiavaldusele vastavalt võlgniku pankrotiavalduse kohta sätestatud. Seaduses sätestatud juhtudel võib pankrotiavalduse esitada ka muu isik, sel juhul kohaldatakse sellele isikule vastavalt võlausaldaja kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti.

Kui pankrotiavalduse esitab võlgnik, peab ta pankrotiavalduses põhistama oma maksejõuetuse. Kui pankrotiavalduse esitab võlausaldaja, peab ta pankrotiavalduses põhistama võlgniku maksejõuetuse, samuti tõendama nõude olemasolu.

Kohus võib kohustada pankrotiavalduse esitanud võlausaldajat tasuma ajutise halduri tasu ja kulutuste katteks kohtu deposiiti kohtu määratud rahasumma, kui on alust eeldada, et pankrotivara selleks ei jätku. Kui võlausaldaja jätab deposiidi tasumata, menetlus lõpetatakse. Kui võlausaldajaks on maksejõuetu töandja töötajad, kes ei tasu võlausaldaja vastu esitatud pankrotiavalduse menetlemisel deposiidina ettenähtud summat menetluse jätkamiseks, on neil õigus taotleda riigilt (läbi Eesti Töötukassa) maksejõuetushüvitist.

Kohus keeldub võlausaldaja pankrotiavaldust menetlusse võtmast, kui sellest ei selgu, et avalduse esitajal on nõue võlgniku vastu, selles ei ole põhistatud võlgniku maksejõuetust või see põhineb nõudel, mille suhtes kehtib saneerimiskava või võlgade ümberkujundamise kava. Kohus keeldub pankrotiavaldust menetlusse võtmast ka siis, kui esinevad muud tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud alused.

Enne pankroti välja kuulutamist ja pankrotimenetlusega alustamist, viiakse läbi nn eelmenetlus. Kui kohus otsustab pankrotiavalduse menetlusse võtta, nimetab ta ajutise halduri. Kohus võib võlgniku varalist olukorda arvestades jätta ajutise halduri ka nimetamata ja kuulutada välja võlgniku pankroti. Kui kohus ajutist haldurit ei nimeta, siis pankrotiavalduse alusel edasist menetlust ei toimu ja menetlus lõpeb. Ajutine haldur selgitab välja võlgniku vara, sealhulgas võlgniku kohustused ja võlgniku vara puuduvad täitemenetlused, ning kontrollib, kas võlgniku vara katab pankrotimenetluse kulud. Ajutine haldur annab hinnangu võlgniku varalisele seisundile ja maksejõulisusele, samuti võlgniku ettevõtte tegevuse jätkamise ja juriidilisest isikust võlgniku tervendamise väljavaadetele, tagab võlgniku vara säilimise jm. Ajutise halduri tegevuse tulemusena peab selguma, kas pankrotiavaldus tuleb rahuldada või jätta rahuldamata.

Kohus lõpetab menetluse pankroti välja kuulutamata raugemise tõttu olenemata võlgniku maksejõuetusest, kui võlgnikul ei jätku vara pankrotimenetluse kulude katteks ning ei ole võimalik vara tagasi võtta või tagasi nõuda, sealhulgas puudub võimalus esitada nõue juhtorgani liikme vastu.

Pankroti kuulub kohus välja määrusega (pankrotimäärus). Pankrotimääruses tuleb märkida pankroti väljakuulutamise kellaeg. Pankroti väljakuulutamise algab pankrotimenetlus.

Kui kohus on pankroti väljakuulutanud, avaldab kohus selle kohta viivitamata teate väljaandes Ametlikud Teadaanded (pankrotiteade).

Pankrotimäärus kuulub viivitamatule täitmisele. Pankrotimääruse täitmist ei saa peatada ega ajatada, samuti ei saa muuta pankrotimääruse seaduses sätestatud täitmise viisi ja korda. Kui kõrgemalseisev kohus tühistab pankrotimääruse, ei mõjuta see halduri poolt või tema suhtes tehtud õigustoimingute kehtivust. Pankrotimääruse peale võivad võlgnik ja pankrotiavalduse esitanud võlausaldaja esitada määruskaebuse 15 päeva jooksul pankrotiteate avaldamisest. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse kohta võivad võlgnik ja pankrotiavalduse esitanud isik esitada määruskaebuse Riigikohtule. Haldur ei või võlgniku nimel määruskaebust esitada ega võlgnikku määruskaebuse läbivaatamisel esindada.

Kui pankrotimenetluses on ette nähtud teate või menetluskohandamise avaldamine, tuleb see avaldada väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kohus võib avaldada väljaandes Ametlikud Teadaanded teate pankrotiavalduse läbivaatamise aja ja koha kohta. Pankrotimääruse, millega kuulutatakse välja võlgniku pankrot, kohta avaldab kohus viivitamata teate väljaandes Ametlikud Teadaanded (pankrotiteade).

2. Saneerimismenetlus

Ettevõtte saneerimismenetluse algatamiseks esitab ettevõtja vastavasisulise avalduse.

Kohus algatab saneerimismenetluse, kui saneerimisavaldus vastab tsiviilkohtumenetluse seadustikus ja saneerimiseseaduses esitatud nõuetele ning kui ettevõtja on põhistanud, et:

tema maksejõuetuse tekkimine tulevikus on tõenäoline;

ettevõtte vajab saneerimist;

ettevõtte jätkusuutlik majandamine on pärast saneerimist tõenäoliselt võimalik.

Saneerimismenetlust ei algatata, kui:

ettevõtja suhtes on algatatud pankrotimenetlus;

on tehtud kohtumäärus ettevõtja sundlõpetamise kohta või toimub täiendav likvideerimine;

ettevõtja suhtes toimunud saneerimismenetluse lõppemisest on möödunud vähem kui kaks aastat.

Kui ettevõtja taotleb ettevõtte saneerimist, võib kohus keelduda avalduse menetlusse võtmisest ka juhul, kui ettevõtja ei ole põhistanud, et ettevõtte vajab saneerimist ja ettevõtte jätkusuutlik majandamine on pärast saneerimist tõenäoliselt võimalik.

Kohus algatab saneerimismenetluse saneerimismäärusega seitsme päeva jooksul saneerimisavalduse saamisest arvates.

Saneerimismääruses märgitakse muu hulgas:

1. saneerimisnõustajaks määratud isiku andmed;

2. tähtaeg saneerimiskava vastuvõtmiseks;

3. tähtaeg, mille jooksul saneerimiskava tuleb esitada kohtule kinnitamiseks (ei või olla pikem kui 60 päeva);

4. summa, mille ettevõtja peab tasuma saneerimisnõustaja tasu ja kulutuste katteks deposiidina selleks ettenähtud kontole, ja tähtaeg, mille jooksul peab ettevõtja selle tasuma.

Saneerimismenetluse algatamise tagajärjed on järgmised:

1. kohus peatab ettevõtja vara suhtes läbiviidava täitemenetluse kuni saneerimiskava kinnitamiseni või saneerimismenetluse lõppemiseni, välja arvatud täitemenetlus, mis viiakse läbi töösuhte alusel tekkinud nõude või elatise tasumise nõude täitmiseks;

2. viivise või ajas suureneva leppetrahvi arvestamine ettevõtja vastu suunatud nõudelt peatub kuni saneerimiskava kinnitamiseni;

3. asja läbivaatav kohus võib ettevõtja avalduse ja sellele lisatud saneerimisnõustaja heakskiidu alusel peatada kuni saneerimiskava kinnitamiseni või saneerimismenetluse lõppemiseni kohtumenetluse, milles on ettevõtja vastu rahaline nõue, välja arvatud töösuhte alusel esitatud nõue või elatise tasumise nõue, mille kohta ei ole veel otsust tehtud;

4. kohus lükkab võlausaldaja esitatud pankrotiavalduse alusel pankrotimenetluse algatamise otsustamise edasi kuni saneerimiskava kinnitamiseni või saneerimismenetluse lõpetamiseni.

Kui kohus on otsustanud algatada saneerimismenetluse ja teinud saneerimismääruse, edastab saneerimisnõustaja viivitamata võlausaldajatele saneerimisteate, millega teavitab võlausaldajaid saneerimismenetluse algatamisest ja nende nõuete suurusest, mis neil võlanimekirja kohaselt ettevõtja vastu on.

3. Võlgade ümberkujundamise menetlus

Võlgade ümberkujundamise menetluses võimaldatakse võlgnikule rahaliste kohustuste ümberkujundamist. Võlgnik loetakse makseraskustes olevaks, kui ta ei suuda või tõenäoliselt ei suuda täita oma kohustusi nende sissenõutavaks muutumise ajal.

Võlgade ümberkujundamise menetluse algatamiseks esitab võlgnik kohtule vastavasisulise avalduse, millele lisatakse muuhulgas võlgade ümberkujundamise kava, milles on märgitud, milliste kohustuste ümberkujundamist ja millisel viisil taotletakse ja ümberkujundamiskava täitmise tähtaeg. Enne võlgade ümberkujundamise avalduse koostamist peab võlgnik astuma vajalikke samme, et saavutada võla ümberkujundamine kohtuväliselt.

Kohus võtab võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse, kui avaldus vastab tsiviilkohtumenetluse seadustikus ja võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduses esitatud nõuetele. Avalduse menetlusse võtmise määrus edastatakse võlgnikule ja kõigile võlausaldajatele, kelle nõuete ümberkujundamist võlgnik taotleb. Määrus avaldatakse ka väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Kohus ei võta võlgade ümberkujundamise avaldust menetlusse, kui:

välja on kuulutatud võlgniku pankrot;

kohus on viimase kümne aasta jooksul enne avalduse esitamist rahuldanud võlgniku võlgade ümberkujundamise või pankrotimenetluses võlgadest vabastamise avalduse;

võlgnik ei ole makseraskustes või need on ilmselgelt ületatavad võlgade ümberkujundamiseta, muu hulgas võlgniku vara realiseerimisega võlgade katteks ulatuses, mida võib võlgnikult mõistlikult eeldada;

avaldus või selle lisad ei vasta seaduse nõuetele.

Kohus võib jätta võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmata, kui:

võlgniku pakutud võlgade ümberkujundamiskava kinnitamine või täitmine on ebatõenäoline, arvestades muu hulgas võlgniku maksevõimelisust kolme aasta vältel enne võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist ja võlgniku võimekust tegeleda mõistlikult tulutoova tegevusega võlgade ümberkujundamiskava kehtivuse ajal, lähtudes tema vanusest, elukutsest ja haridusest;

võlgnik ei ole enne võlgade ümberkujundamise avalduse koostamist astunud vajalikke samme, et saavutada võla ümberkujundamine kohtuväliselt; võlgnik on tahtlikult või raske hooletusega esitanud oluliselt ebaõigeid või ebatäielikke andmeid oma vara ja sissetulekute, võlausaldajate või oma kohustuste kohta;

võlgnik keeldub esitatud andmeid vandega kinnitast või kohtu nõutud täiendavaid andmeid esitamast;

võlgnik on mõistetud süüdi pankroti- või täitemenetlusalase kuriteo, maksualase kuriteo või teatud äriühingutega seotud kuriteo toimepanemises ja karistusandmed ei ole karistusregistrist kustutatud;

võlgnik on viimase kolme aasta jooksul enne avalduse esitamist või pärast seda andnud tahtlikult või raske hooletusega ebaõigeid või ebatäielikke andmeid oma majandusliku olukorra kohta, et saada toetusi või muid soodustusi riigilt, kohalikul omavalitsusüksuselt või sihtasutuselt või vältida maksude maksmist; võlgnik on ilmselt tahtlikult teinud võlausaldajaid kahjustavaid tehinguid.

Kui kohus otsustab võlgniku avaldust lahendades, et tuleb algatada võlgade ümberkujundamise menetlus, edastab kohus avalduse menetlusse võtmise määruse võlgnikule ja kõigile võlausaldajatele, kelle nõuete ümberkujundamist võlgnik taotleb. Määrus avaldatakse ka väljaandes Ametlikud Teadaanded.

---Võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmisel peatub viivise või ajas suureneva lepperahvi arvestamine võlgniku vastu suunatud nõudelt kuni ümberkujundamiskava kinnitamiseni või menetluse lõppemiseni. See ei kehti nõuete suhtes, mille ümberkujundamist võlgnik ei taotle. Avalduse menetlusse võtmisel ei saa võlausaldaja lõpetada võlgnikuga sõlmitud lepingut, millest tulenevate nõuete ümberkujundamist võlgnik taotleb, enne võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist toimunud rahalise kohustuse rikkumisele tuginedes ega keelduda sel alusel oma kohustuste täitmisest. Kokkulepe, mille kohaselt võlausaldaja võib võlgade ümberkujundamise avalduse esitamisel või ümberkujundamiskava kinnitamisel lepingu lõpetada, on tühine.

Avalduse menetlusse võtmisel peatab kohus võlgniku vara suhtes läbiviidava täitemenetluse (või sundtäitmise) raha sissenõudmiseks kuni ümberkujundamiskava kinnitamiseni või menetluse lõppemiseni. Kohus võib samuti peatada kohtumenetluse, milles on võlgniku vastu rahaline nõue, mille kohta ei ole veel otsust tehtud; tühistada hagi tagamise abinõud, sealhulgas pangakonto arestimise; keelata võlausaldajatel võlgniku antud tagatistest tulenevaid õigusi teostada, muu hulgas pandieset müüa või selle müüki taotleda.

3 Millist vara käsitatakse pankrotivarana? Kuidas koheldakse vara, mille võlgnik on omandanud või mis on talle üle antud pärast maksejõuetusmenetluse algatamist?

Pankroti väljakuulutamise moodustub võlgniku varast pankrotivara ja võlgniku õigus pankrotivara valitseda ja käsutada läheb üle pankrotihaldurile. Pankrotimääruse alusel muutub võlgniku vara pankrotivaraks, mida kasutatakse sihtvarana võlausaldajate nõuete rahuldamiseks ja pankrotimenetluse läbiviimiseks. Pankrotivara on vara, mis oli võlgnikul pankroti väljakuulutamise ajal, samuti vara, mis nõutakse või võidetakse tagasi või mille võlgnik omandab pankrotimenetluse ajal. Pankrotivara hulka ei kuulu võlgniku vara, millele vastavalt seadusele ei või pöörata sissenõuet.

Vara, millele vastavalt seadusele sissenõuet pöörata ei või, reguleerib täitemenetluse seadustik. Seaduses on ette nähtud mitteamendav loetelu mitteamendavatest esemetest. Mitteamendavate esemete kataloogi peamine eesmärk on võlgniku sotsiaalse miinimumkaitse tagamine. Mitteamendava vara realiseerimise keeld tuleneb ka muude põhiõiguste kaitsemise vajadusest: õigus valida vabalt tegevusala, elukutset ja töökohta, õigus tegeleda ettevõtlusega, õigus haridusele, usuvabadus, perekonna- ja eraelu kaitse jm. Lisaks on teatavate esemete arestimine vastuolus heade kommetega. Eesti seadusandluse kohaselt kehtivad piirangud ka sissetuleku arestimisele, mille põhiine eesmärk on tagada võlgnikule tema suhtes läbiviidava menetluse tingimustes tema enda ja tema ülalpeetavate äraelamiseks minimaalsed vajalikud vahendid.

Võlgniku poolt pärast pankroti väljakuulutamist tehtud pankrotivara hulka kuuluva eseme käsutustehing on tühine. Teisele poolele tagastatakse tema poolt käsutustehingu alusel üleantu, kui see on pankrotivaras säilinud, või hüvitatakse, kui pankrotivara on üleantu arvel suurenenud. Kui võlgnik on enne pankroti väljakuulutamist käsitanud oma tulevikus tekkivaid nõudeid, muutub käsutus pankroti väljakuulutamise tühiseks pärast pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuete osas. Füüsilisest isikust võlgnik võib pankrotivara käsutada halduri nõusolekul. Halduri nõusolekuta tehtud käsutustehing on tühine.

Pankrotivarasse kuuluva võlgnikule võlgnetava kohustuse täitmist võib pärast pankroti väljakuulutamist vastu võtta üksnes haldur. Kui kohustus täideti võlgnikule, loetakse kohustus täidetuks üksnes juhul, kui täitmiseks üleantu on pankrotivaras säilinud või kui pankrotivara on üleantu arvel suurenenud. Kui kohustus täideti võlgnikule enne pankrotiteate avaldamist, loetakse kohustus täidetuks, kui kohustuse täitnud isik ei teadnud täitmise ajal pankroti väljakuulutamist ega pidanud sellest teadma.

4 Milline on võlgniku ja milline pankrotihalduri pädevus?

Pankroti väljakuulutamise kaotab füüsilisest isikust võlgnik õiguse teha tehinguid seoses pankrotivaraga ning juriidilisest isikust võlgnik kaotab õiguse teha mis tahes tehinguid.

Võlgnik peab kohtule, haldurile ja pankrotitoimkonnale andma teavet, mida nad vajavad seoses pankrotimenetlusega, eelkõige oma vara, sealhulgas kohustuste ning majandus- või kutsetegevuse kohta. Võlgnik on kohustatud esitama haldurile pankroti väljakuulutamise päeva seisuga bilansi koos vara, sealhulgas kohustuste nimekirjaga.

Kohus võib kohustada võlgnikku kohtus vandega kinnitama, et kohtule esitatud andmed vara, võlgade ja majandus- või kutsetegevuse kohta on talle teadaolevalt õiged.

Võlgnik peab osutama ajutisele haldurile ja haldurile abi tema ülesannete täitmisel.

Võlgnik ei tohi kohtu loata pärast pankroti väljakuulutamist ning enne vande andmist Eestist lahkuda.

Kohtu korralduse täitmata jätmise korral või seadusega sätestatud kohustuse täitmise tagamiseks võib kohus võlgnikku trahvida või tema suhtes kohaldada sundtoomist või aresti.

Võlgnikul on õigus tutvuda halduri toimikuga ja pankrotiasja kohtutoimikuga. Haldur võib põhjendatud kaalutlustel keelduda halduri toimikus sisalduva dokumendi tutvustamisest võlgnikule, kui see kahjustaks pankrotimenetluse läbiviimist.

Pankrotihaldur

Pankrotihaldur teeb pankrotivaraga seonduvaid tehinguid ja muid toiminguid. Halduri tegevuse tulemusena tekkivate õiguste ja kohustuste kandjaks on võlgnik. Haldur osaleb oma ülesannetest tulenevalt poolena võlgniku asemel kohtus pankrotivaraga seotud vaidlustes.

Pankroti väljakuulutamise ajal võlgniku õigus pankrotivara valitseda ja käsutada üle pankrotihaldurile. Juriidilisest isikust võlgniku pankrotimenetluse korral võib haldur teha pankrotivaraga kõiki tehinguid ja õigustoiminguid. Füüsilisest isikust võlgniku pankroti puhul võib haldur teha pankrotivaraga ainult neid tehinguid ja õigustoiminguid, mis on vajalikud pankrotimenetluse eesmärgi saavutamiseks ja halduri ülesannete täitmiseks.

Haldur kaitseb kõigi võlausaldajate, samuti võlgniku õigusi ja huve ning tagab seadusliku, kiire ja majanduslikult otstarbeka pankrotimenetluse. Haldur peab oma kohustusi täitma korralikule ja ausale haldurile omase hoolega ning arvestama kõigi võlausaldajate ja võlgniku huve.

Haldur selgitab välja võlausaldajate nõuded, valitseb pankrotivara, korraldab selle moodustamise ja müügi ning pankrotivara arvel võlausaldajate nõuete rahuldamise; selgitab välja võlgniku maksejõuetuse tekkimise põhjused ja aja; korraldab vajadusel võlgniku majandustegevuse jätkamise; viib vajadusel läbi juriidilisest isikust võlgniku likvideerimise; annab seaduses ettenähtud juhtudel teavet võlausaldajale ja võlgnikule; annab oma tegevusest aru ja esitab pankrotimenetluse kohta andmeid kohtule, järelevalveametnikule ja pankrotitoimkonnale; täidab muid seadusest tulenevaid kohustusi. Kui võlgniku maksejõuetuse põhjuseks on raske juhtimisviga, on haldur kohustatud esitama kahju hüvitamise nõude raskes juhtimisveas süüdi oleva isiku vastu kohe, kui nõude esitamiseks on piisav alus. Lisaks halduri seaduses sätestatud õigustele on halduril ka ajutise halduri õigused.

5 Millistel tingimustel võib teha tasaarvestuse?

Eesti pankrotimenetluses on tasaarvestus lubatud. Nõuete tasaarvestamiseks pankrotimenetluses kehtivad järgmised tingimused:

- 1) tasaarvestatavad nõuded peavad olema rahalised või muud samaliigilised kohustused;
- 2) võlausaldajal õigus oma kohustus täita peab olema saabunud ja võlgniku kohustus peab olema muutunud sissenõutavaks;

3) võlausaldaja peab võlgnikule tegema tasaarvestuse avalduse enne viimase jaotusettepaneku esitamist kohtule, kusjuures vastav avaldus ei tohi olla tehtud tingimuslikult või tähtaja määramisega;

4) võlausaldaja õigus oma nõue võlgniku nõudega tasaarvestada peab olema tekkinud enne pankroti väljakuulutamist.

Kui võlgniku nõue oli pankroti väljakuulutamise ajal seotud edasilükkava tingimusega või kui võlgniku nõue ei olnud pankroti väljakuulutamise hetkel veel sissenõutav või kui võlgniku nõue ei ole suunatud samaliigiliste kohustuste täitmisele, saab nõude tasaarvestada alles siis, kui edasilükkav tingimus on saabunud, võlgniku nõue on muutunud sissenõutavaks või kohustused on muutunud samaliigilisteks. Tasaarvestus ei ole lubatud, kui võlgniku nõude edasilükkav tingimus saabub või nõue muutub sissenõutavaks enne, kui võlausaldaja saaks oma nõude tasaarvestada.

Kui võlausaldaja nõue on aegunud, võib ta nõude siiski tasaarvestada, kui tasaarvestamise õigus tekkis enne nõude aegumist. Võlausaldaja võib tasaarvestada ka võlgnikupoolse lepingu täitmata jätmisest tuleneva nõude, mis tekkis asjaolust, et haldur loobus pärast pankroti väljakuulutamist võlgniku kohustuste täitmisest. Kui lepingulise kohustuse ese on jagatav ja võlausaldaja on oma kohustuse pankroti väljakuulutamise hetkeks täitnud osaliselt, saab ta oma kohustuse täidetud osale vastava võlgniku rahalise kohustuse osas teostada tasaarvestuse. Kui võlgnik on üürile- või rendiandja ning üürnik või rentnik on võlgnikule enne pankroti väljakuulutamist kinnisasja või ruumi üüri või renti ette maksnud, on tegemist alusetu rikastumise nõudega võlgniku vastu, mille üürnik või rentnik võib tasaarvestada võlgniku nõudega tema vastu, samuti võib üürnik või rentnik tasaarvestada lepingu ennetähtaegselt lõppemisest või lepingust taganemisest tuleneva kahju hüvitamise nõude.

Loovutamise saadud nõuet võib pankrotimenetluses tasaarvestada ainult juhul, kui nõude loovutamine ja sellest võlgnikule kirjalik teatamine on toimunud mitte hiljem kui kolm kuud enne pankroti väljakuulutamist. Loovutamise saadud nõuet ei saa tasaarvestada, kui nõue võlgniku vastu oli loovutatud viimase kolme aasta jooksul enne ajutise halduri nimetamist ja võlgnik oli sel ajal maksejõuetu ning nõude omandanud isik sellest loovutamise ajal teadis või pidi teadma.

Tasaarvestada ei saa ülalpidamise nõuet, tervise kahjustamise või surma põhjustamisega tekitatud kahju hüvitamise nõuet, samuti teise poole kahju õigusvastasest ja tahtlikust tekitamisest tulenevat nõuet, mis teisel poolel on tasaarvestava poole vastu; teise poole nõuet, millele seadusest tulenevalt ei saa pöörata sissenõuet; arestitud nõuet oma nõudega teise poole vastu, kui tasaarvestav pool omandas nõude pärast arestimist või kui tema nõue muutus sissenõutavaks pärast arestimist ja arestitud nõudest hiljem; nõuet, millele teine pool saab esitada vastuväiteid või teise poole nõuet, mille tasaarvestamine ei ole lubatud muul seadusest tuleneval alusel.

Saneerimismenetluse ja võlgade ümberkujundamise menetluse puhul ei ole tasaarvestust eraldi reguleeritud, mistõttu kohaldub üldine kord tulenevalt võlaõiguseadusest.

6 Millist mõju avaldab maksejõuetusmenetlus võlgniku kehtivatele lepingutele?

Pankrotimenetlus

Halduril on õigus võlgniku poolt sõlmitud lepingust tulenev seni täitmata kohustus täita ja nõuda teiselt poolelt tema kohustuse täitmist või loobuda võlgniku lepingust tuleneva kohustuse täitmisest, kui seadusest ei tulene teisiti. Haldur ei või loobuda võlgniku lepingust tuleneva kohustuse täitmisest, kui kohustuse täitmise tagamiseks on kinnistusraamatusse kantud eelmärke. Kui haldur jätkab võlgniku kohustuse täitmist või teatab, et kavatab võlgniku kohustuse täita, peab lepingu teine pool jätkama oma kohustuse täitmist. Sellisel juhul kaotab haldur õiguse keelduda võlgniku kohustuse täitmisest. Kui haldur nõuab lepingu teiselt poolelt lepingu täitmist, võib teine pool nõuda, et haldur tagaks võlgniku kohustuse täitmise. Kuni haldur võlgniku kohustuse täitmist ei taga, võib teine pool keelduda oma kohustuse täitmisest, samuti taganeda lepingust või lepingu üles öelda. Lepingu teise poole selline nõue võlgniku vastu, mis on tekkinud kohustuse täitmisest pärast seda, kui haldur on teiselt poolelt nõudnud kohustuse täitmist, on massikohustus. Kui haldur loobus pärast pankroti väljakuulutamist võlgniku kohustuse täitmisest, võib lepingu teine pool esitada lepingu täitmata jätmisest tuleneva nõude pankrotivõlausaldajana. Kui lepingulise kohustuse ese on jagatav ja teine pool on oma kohustuse pankroti väljakuulutamise hetkeks täitnud osaliselt, saab ta oma kohustuse täidetud osale vastava võlgniku rahalise kohustuse täitmist nõuda üksnes pankrotivõlausaldajana.

Seadus näeb ette ka erisused teatud tüüpi lepingute puhul:

- 1) kui võlgnik on enne pankroti väljakuulutamist müüdnud vallasasja omandireservatsiooniga ja ostjale asja valduse üle andnud, on ostjal õigus nõuda müügilepingu täitmist. Haldur ei või sellisel juhul loobuda müügilepingust tulenevate võlgniku kohustuste täitmisest;
- 2) üürile- või rendileandja pankrot ei ole üüri- või rendilepingu lõpetamise aluseks, kui lepingus ei ole ette nähtud teisiti. Kui üüri- või rendilepingu järgi on pankrot selle lõpetamise aluseks, võib haldur lepingu ühekuulise või lepingus ettenähtud lühema ülesütlemistähtajaga üles öelda. Eluruumi üürileandja pankrot ei ole eluruumi üürilepingu lõpetamise aluseks. Kui võlgnikule on enne pankroti väljakuulutamist kinnisasja või ruumi üür või rent ette makstud, võib üürnik või rentnik taolise alusetu rikastumise nõude tasaarvestada võlgniku nõudega tema vastu;
- 3) üürniku või rentniku pankroti korral võib üürile- või rendileandja üüri- või rendilepingu lõpetada üksnes üldises korras, kusjuures üüri- või rendilepingut ei või üles öelda üüri või rendi maksimisega viivitamise tõttu, kui viivitus seondub enne pankroti avalduse esitamist võlgnetud üüri või rendi maksimisega. Halduril on õigus võlgniku sõlmitud üüri- või rendileping ühekuulise või lepingus ettenähtud lühema ülesütlemistähtajaga üles öelda. Kui pankroti väljakuulutamise hetkeks ei olnud kinnisasja või ruumi võlgnikule üle antud, võib nii haldur kui ka teine pool lepingust taganeda. Lepingust taganemise või lepingu ülesütlemise juhul võib teine pool nõuda lepingu ennetähtaegselt lõppemisest tuleneva kahju hüvitamist pankrotivõlausaldajana või tasaarvestusega;
- 4) üüri- ja rendilepingu korda kohaldatakse vastavalt ka võlgniku poolt sõlmitud liisingulepingule.

Lepingu jätkamise või lõpetamise otsustamine on halduri õigus, kuid kui teine pool teeb haldurile ettepaneku vastavat valikuõigust kasutada, peab haldur viivitusega, ent mitte hiljem kui seitsme päeva jooksul teatama, kas ta täidab võlgniku kohustuse või loobub sellest. Kohus võib halduri taotluse alusel eelnimetatud tähtaega ka pikendada. Kui haldur ei teata õigeaegselt kohustuse täitmisest või sellest loobumisest, ei ole tal õigust teiselt poolelt lepingu täitmist nõuda, kuni ta ei ole võlgniku kohustust täitnud.

Lisaks on võimalik, et mõned võlgniku sõlmitud lepingud on tagasivõidetavad. Näiteks tunnistab kohus kehtetuks lepingud, mis on sõlmitud ajutise halduri nimetamisest kuni pankroti välja kuulutamiseni. Lisaks ajalisele tingimusele, on tagasivõitmise eelduseks, et lepinguga on kahjustatud võlausaldajate huve. Kui võlausaldajate huve kahjustatud ei ole ja tagasivõitmise tulemusena pankrotivara ei suurene, ei ole mõtet tagasivõitmist teostada.

Üldiselt ei ole pankrotistunud võlgnikul ega tema halduril õigust lepingute muutmiseks, küll aga võib lepingute muutmist esineda juhul, kui pärast pankroti väljakuulutamist sõlmitakse kompromiss. Sellisel juhul on võlgniku ja võlausaldajate vahelise kokkuleppe tulemusel võimalik vähendada võlgasid või pikendada tasumise tähtaega. Samasuguse tulemuseni on võimalik jõuda ka saneerimismenetluse või võlgade ümberkujundamise menetluse kaudu. Nõuete loovutamist või kohustuste üle võtmist pankrotiseadus, saneerimisseadus ega võlgade ümberkujundamise seadus eraldi ei käsitle, seega kehtib üldine kord, mis on sätestatud võlaõiguseaduses.

Saneerimismenetlus ja võlgade ümberkujundamise menetlus

Saneerimismenetluses on lepingute ümberkujundamine lubatud. Kokkulepe, mille kohaselt võlausaldaja võib saneerimismenetluse algatamisel või saneerimiskava kinnitamisel lepingu lõpetada, on tühine. Saneerimiskavas ei saa ümber kujundada töölepingu alusel ega tuletistehingust tekkinud nõuet. Võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmisel ei saa võlausaldaja lõpetada võlgnikuga sõlmitud lepingut, millest tulenevate nõuete ümberkujundamist võlgnik taotleb, enne võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist toimunud rahalise kohustuse rikkumisele tuginedes ega keelduda sel alusel oma kohustuste täitmisest. Kokkulepe, mille kohaselt võlausaldaja võib võlgade ümberkujundamise avalduse esitamisel või ümberkujundamiskava

kinnitamisel lepingu lõpetada, on tühine. Võlgade ümberkujundamise menetluses saab ümber kujundada kestvuslepingust tulenevaid kohustusi, mis tekivad või muutuvad sissenõutavaks pärast võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist. Ümberkujundamiskavaga võib ette näha, et võlgniku poolt enne võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist sõlmitud krediidileping või muu kestvusleping, millest tuleneb võlgnikule rahalisi kohustusi, mis muutuvad sissenõutavaks pärast võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist, lõpeb ümberkujundamiskava kinnitamisel. Lepingu lõppemisel on samad tagajärjed, mis lepingu erakorralisel ülesõttlemisel võlgnikust tuleneva asjaolu tõttu. Lepingu lõppemise tagajärjel tekkivad võlgniku kohustused saab ümberkujundamiskavaga eelnevalt ümber kujundada. Kui soovitakse ümber kujundada liisingulepingust tulenevaid kohustusi, võib võlausaldajaks olev liisinguandja ühe nädala jooksul ümberkujundamiskava kinnitamisest arvates lepingu erakorraliselt üles öelda.

7 Millist mõju avaldab maksejõuetusmenetlus üksikute võlausaldajate algatatud menetlustele (välja arvatud pooleliolevatele kohtuasjadele)?

Pärast pankroti väljakuulutamist võivad pankrotivõlausaldajad esitada oma nõudeid võlgniku vastu ainult pankrotimenetluses. Haldurile tuleb teatada kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Võlgniku suhtes algatatud täitemenetlused lõpetatakse pankroti väljakuulutamisega ning võlausaldajal tuleb nõue esitada pankrotihaldurile.

Saneerimismenetluse ja võlgade ümberkujundamise menetluses vastavalt saneerimiskava ja võlgade ümberkujundamiskava kehtivuse ajal ei saa uusi menetlusi algatada vaid need võlausaldajad, kelle nõudeid vastav kava puudutab. Saneerimise korral täitemenetluse peatatakse, välja arvatud täitemenetlus, mis viiakse läbi töösuhte alusel tekkinud nõude või elatise tasumise nõude täitmiseks. Võlgade ümberkujundamise menetluses võib kohus juba enne avalduse lahendamist või esitamist peatada täitemenetluse esialgse õiguskaitse meetmena. Avalduse menetlusse võtmisel peatab kohus võlgniku vara suhtes läbiviidava täitemenetluse (või sundtäitmise) raha sissenõudmiseks kuni ümberkujundamiskava kinnitamiseni või menetluse lõppemiseni.

8 Millist mõju avaldab maksejõuetusmenetlus selliste kohtuasjade jätkamisele, mis on maksejõuetusmenetluse algatamise ajal pooleli?

Pankrotimenetlus

Vaidlustes, mis puudutavad pankrotivara või vara, mille võib arvata pankrotivarasse, läheb haldurile üle õigus olla võlgniku asemel kohtumenetluses menetlusosaliseks. Kui enne pankroti väljakuulutamist alanud kohtumenetluses on läbivaatamisel võlgniku poolt teise isiku vastu esitatud hagi või muu avaldus, mis seondub pankrotivaraga, või kui võlgnik osaleb mõnes kohtumenetluses kolmanda isikuna, võib haldur astuda menetlusse oma ülesannetest tulenevalt võlgniku asemel. Kui haldur on menetlusest teadlik, kuid menetlusse ei astu, võib võlgnik jätkata hagejana, avaldajana või kolmanda isikuna. Kui enne pankroti väljakuulutamist alanud kohtumenetluses on varaline nõue võlgniku vastu, mille kohta ei ole veel otsust tehtud, jätab kohus nõude hagimenetluses läbi vaatamata. Kohus taastab hageja avalduse alusel eelnimetatud menetluse, kui kõrgema astme kohus on pankrotimääruse tühistanud ja on jõustunud määrus, millega pankrotiavaldis on jäetud rahuldamata, samuti juhul, kui pankrotimenetlus on pärast pankroti väljakuulutamist lõppenud raugemise tõttu.

Kui enne pankroti väljakuulutamist alanud kohtumenetluses on võlgniku vastu nõue eseme välistamiseks pankrotivarast, vaatab kohus nõude läbi. Sel juhul võib pankrotihaldur astuda menetlusse võlgniku asemel. Halduril on võlgniku kui kostja õigused ja kohustused. Kui haldur protsessi ei astu, võib menetlust jätkata hageja taotlusel.

Kui kohtumenetluses on varaline nõue võlgniku vastu, milles tehtud lahendi peale on võimalik edasi kaevata, võib pärast pankroti väljakuulutamist võlgniku nimel edasi kaevata haldur. Halduri nõusolekul võib võlgnik ise kaebuse esitada.

Kui võlgniku vastu suunatud haldusakt on vaidlustatud kohtus, siis sellise haldusakti vaidlustamise tähtaja arvestamine peatub.

Saneerimis- ja võlgade ümberkujundamise menetlus

Pärast saneerimisavalduse esitamist võib asja läbivaatav kohus ettevõtja avalduse ja sellele lisatud saneerimisnõustaja heakskiidu alusel peatada kuni saneerimiskava kinnitamiseni või saneerimismenetluse lõppemiseni kohtumenetluse, milles on ettevõtja vastu rahaline nõue, välja arvatud töösuhte alusel esitatud nõue või elatise tasumise nõue, mille kohta ei ole veel otsust tehtud. Võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmisel peatab kohus kohtumenetluse, milles on võlgniku vastu rahaline nõue, mille kohta ei ole veel otsust tehtud, kuni ümberkujundamiskava kinnitamiseni või menetluse lõppemiseni.

9 Kuidas osalevad maksejõuetusmenetluses võlausaldajad?

Võlausaldajate osalemine pankrotimenetluses

Võlausaldaja esindab oma nõuet pankrotimenetluses. Võlausaldajad on kohustatud hiljemalt kahe kuu jooksul pankrotiteate väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmumise päevast arvates teatama haldurile kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Nõudest teatamiseks tuleb esitada haldurile kirjalik avaldus (nõudeavaldus). Võlausaldajad peavad oma nõudeid kaitsma võlausaldajate üldkoosolekul (nõuete kaitsmise koosolek). Koos nõudega kaitstakse ka nõuet tagavaid pandiõigusi. Nõue ja nõude rahuldamisjärk ning nõuet tagav pandiõigus loetakse tunnustatuks, kui sellele ei vaidle nõuete kaitsmise koosolekul vastu haldur ega ükski võlausaldaja, nõuete kaitsmise koosolekul tunnustatud nõuet ja selle rahuldamisjärku ei saa hiljem vaidlustada.

Lisaks sellele, et iga võlausaldaja esindab oma nõuet ja selle kaitsmist, osalevad võlausaldajad pankrotimenetluse läbiviimises ka võlausaldajate üldkoosoleku kaudu. Võlausaldajate üldkoosoleku pädevuses on halduri kinnitamine ja pankrotitoimkonna valimine, võlgniku ettevõtte tegevuse jätkamise või lõpetamise otsustamine, juriidilisest isikust võlgniku lõpetamise otsustamine, kompromissi tegemine, pankrotivara müügiga seonduva otsustamine seaduses sätestatud ulatuses, nõuete kaitsmine, halduri tegevuse peale esitatud kaebuste lahendamine, pankrotitoimkonna liikmete tasustamise otsustamine ja muude seadusega võlausaldajate üldkoosoleku pädevusse antud küsimuste lahendamine. Kui võlausaldajate üldkoosolek otsustab valida pankrotitoimkonna, on viimase ülesandeks mh kaitsta pankrotimenetluses kõigi võlausaldajate huve.

Võlausaldajate osalemine saneerimismenetluses

Saneerimisnõustaja teavitab viivitamata võlausaldajaid saneerimismenetluse algatamisest ja nende nõuete suurusel, mis neil võlanimekirja kohaselt ettevõtja vastu on. Selleks edastab ta neile saneerimisteate. Kui võlausaldaja, kelle nõuet soovitakse saneerimiskavaga ümber kujundada, ei nõustu saneerimisteates nimetatud andmetega, esitab ta saneerimisnõustajale saneerimisteates nimetatud tähtaja jooksul kirjaliku avalduse, milles märgib, mis osas ta saneerimisteates nimetatud nõudega ei nõustu, ja esitab neid asjaolusid tõendavad tõendid. Avalduse tähtpäevaks esitamata jätmisel loetakse, et võlausaldaja on nõude suurusega nõustunud. Kui saneerimisnõustaja ei nõustu võlausaldaja avalduses oleva väitega, edastab ta avalduse koos tõenditega viivitamata kohtule ja põhjendab, miks ta avalduses märgituga ei nõustu. Saneerimisnõustaja tõendab oma väiteid. Kohus otsustab esitatud väidete ja tõendite alusel võlausaldaja põhi- ja kõrvalnõude suurusel ning tagatiste olemasolu ja ulatuse.

Võlausaldajate osalemine võlgade ümberkujundamise menetluses

Võlgade ümberkujundamise menetluse puudutab võlausaldajaid, kelle nõuded võlgniku vastu on ümberkujundamise avalduse esitamise ajaks sissenõutavaks muutunud. Ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmise otsustab kohus, kes võib vajadusel eelnevalt kuulata ära ka võlausaldaja arvamuse ja küsida täiendavaid andmeid või dokumente. Avalduse menetlusse võtmise määrus edastatakse võlgnikule ja kõigile võlausaldajatele, kelle nõuete ümberkujundamist võlgnik taotleb. Avalduse menetlusse võtmisel ei saa võlausaldaja lõpetada võlgnikuga sõlmitud lepingut, millest tulenevate nõuete ümberkujundamist võlgnik taotleb, enne võlgade ümberkujundamise avalduse esitamist toimunud rahalise kohustuse rikkumisele tuginedes ega keelduda sel alusel oma kohustuste täitmisest. Ümberkujundamiskava kätetoimetamisel võlausaldajale annab kohus talle tähtaja vähemalt kaks nädalat, kuid mitte rohkem kui neli nädalat ümberkujundamiskava kättesaamisest, kohtule või nõustajale seisukoha andmiseks. Võlausaldaja annab seisukoha, kas ta

nõustub võlgniku andmetega tema nõude ja selle tagatuse kohta, võlgnikupoolse võla arvestusega ja võla ümberkujundamisega võlgniku taotletud viisil. Kui võlausaldaja ei nõustu võla ümberkujundamisega võlgniku taotletud viisil, peab ta märkima, kas ta nõustuks võla ümberkujundamisega muul viisil. Kui võlausaldaja, kelle nõuet soovitakse ümber kujundada, ei nõustu võlanimekirjas võlgniku esitatud andmetega, teatab ta kohtule või kohtu määramisel nõustajale kohtu määratud tähtaja jooksul, mis osas ta nõudega ei nõustu, ja esitab neid asjaolusid tõendavad tõendid. Avalduse tähtpäevaks esitamata jätmisel loetakse, et võlausaldaja on nõude suurusega nõustunud. Kui võlgnik või nõustaja ei nõustu võlausaldaja avalduses oleva väitega, edastab ta avalduse koos tõenditega viivitamata kohtule ja põhjendab, miks ta avalduses märgituga ei nõustu. Kohus otsustab esitatud väidete ja tõendite alusel võlausaldaja põhi- ja kõrvalnõude suuruse ning tagatiste olemasolu.

10 Kuidas võib pankrotihaldur kasutada või käsutada pankrotivara?

Pankrotimääruse alusel muutub võlgniku vara pankrotivaraks, mida kasutatakse sihtvarana võlausaldajate nõuete rahuldamiseks ja pankrotimenetluse läbiviimiseks. Pankrotivara on vara, mis oli võlgnikul pankroti väljakuulutamise ajal, samuti vara, mis nõutakse või võidetakse tagasi või mille võlgnik omandab pankrotimenetluse ajal. Pankrotivara hulka ei kuulu võlgniku vara, millele vastavalt seadusele ei või pöörata sissenõuet.

Pankroti väljakuulutamiselega läheb võlgniku õigus pankrotivara valitseda ja käsutada üle pankrotihaldurile. Võlgniku poolt pärast pankroti väljakuulutamist tehtud pankrotivara hulka kuuluva eseme käsutustehing on tühine. Enne pankroti väljakuulutamist võib kohus keelata võlgnikul ajutise halduri nõusolekuta kogu või osa vara käsutada.

Viivitamata pärast pankrotimääruse tegemist peab haldur võlgniku vara valduse üle võtma ja asuma pankrotivara valitsema. Haldur on kohustatud nõudma pankrotivarasse tagasi võlgniku vara, mis on kolmanda isiku valduses, kui seadusest ei tulene teisiti. Pankrotivara valitsemine seisneb pankrotivara säilitamiseks ning pankrotimenetluse läbiviimiseks vajalike toimingute tegemises pankrotivaraga, samuti juriidilisest isikust võlgniku tegevuse juhtimises või füüsilisest isikust ettevõtja majandustegevuse korraldamises. Juriidilisest isikust võlgniku pankrotimenetluses on halduril juriidilise isiku juhatuse või seda asendava organi õigused ja kohustused, mis ei ole vastuolus pankrotimenetluse eesmärgiga. Haldur vastutab nagu juhtorgani liige.

Ainult kohtu loal võib haldur teha tehingu pankrotivaraga sularahas. Haldur ei tee jaoitse alusel väljamakseid võlausaldajatele sularahas. Pankrotimenetluse jaoks erilise tähtsusega tehingu võib haldur teha üksnes pankrotitoimkonna nõusolekul. Erilise tähtsusega tehinguks on eelkõige laenu võtmine ja pankrotivarasse kuuluva ettevõtte puhul kõik ettevõtte tavapärase majandustegevuse raamest väljuvad tehingud. Haldur ei või pankrotivara osas või selle arvel teha tehingut iseenda või endaga seotud isikuga või muid sarnase iseloomuga või huvide konfliktiga seotud tehinguid ega taotleda sellise tehinguga kaasnevate kulutuste hüvitamist.

Haldur võib alustada pankrotivara müüki pärast võlausaldajate esimest üldkoosolekut, kui võlausaldajad ei ole sellel koosolekul otsustanud teisiti. Kui võlgnik on pankrotimääruse peale edasi kaevanud, ei tohi võlgniku nõusolekuta enne Ringkonnakohtule esitatud määruskaebuse läbivaatamist vara müüa.

Eelnimetatud piiranguid ei kohaldata kiiresti rikneva või sellise vara müügil, mille väärtus kiiresti langeb või mille hoidmine või säilitamine on ülemäära kulukas. Kui võlgniku ettevõtte tegevust jätkatakse, ei või vara müüa, kui see takistab ettevõtte tegevuse jätkamist. Kompromissettepaneku tegemise korral ei või vara müüa enne kompromissi tegemist, kui võlausaldajate üldkoosolek ei ole otsustanud, et vara võib müüa, vaatamata kompromissettepanekule.

Pankrotivara müümine toimub enampakkumisel täitemenetluse seadustikus sätestatud korras.

11 Milliseid nõudeid esitatakse võlgniku pankrotivara suhtes ja kuidas käsitletakse nõudeid, mis tekivad pärast maksejõuetusmenetluse algatamist?

Võlgniku pankrotivara suhtes esitatavad nõuded

Võlgniku pankrotivara suhtes esitatakse kõik nõuded, mis on võlgniku vastu tekkinud enne pankroti väljakuulutamist, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Pankroti väljakuulutamise loetakse võlgniku võlausaldajate kõigi nõuete täitmise tähtpäev saabunuks, kui seadusest ei tulene teisiti. Kui võlausaldaja on pöördunud vastava nõudega kohtusse, kuid kohtulahendit ei ole veel tehtud, peatab kohus hagimenetluse ning võlausaldaja peab esitama nõude pankrotihaldurile. Kui võlausaldaja on nõude esitanud kohtusse ning kohus on teinud otsuse, mis on jõustunud, peab võlausaldaja esitama oma nõude samuti pankrotihaldurile, kuid selline nõue loetakse kaitstuks. Kui võlgnik oleks saanud kohtulahendile vastu vaielda, võib seda teha pankrotihaldur.

Pärast pankrotimenetluse algatamist tekkivate nõuete käsitlemine

Pärast pankroti väljakuulutamist võivad pankrotivõlausaldajad esitada oma nõudeid võlgniku vastu ainult pankrotiseaduses sätestatud korras. Esitada saab nõudeid ainult pankrotihaldurile ja ainult selliseid nõudeid, mis on tekkinud enne pankroti välja kuulutamist. Nõudeid, mis on tekkinud pärast pankroti välja kuulutamist, ei saa esitada enne, kui pankrotimenetlus on lõpetatud. Juriidiliste isikute puhul tuleb arvestada, et enamasti pankrotimenetluse lõppemisega kaasneb juriidilise isiku likvideerimine, mistõttu peale pankrotimenetlust ei ole isikut, kelle vastu nõudeid esitada. Seega tuleb pankrotis oleva juriidilise isikuga tehingute tegemisel olla ettevaatlik ja arvestada eeltoodud riskiga. Füüsilise isiku vastu on pärast pankrotimenetlust võimalik esitada pankrotimenetluse ajal tekkinud nõudeid üldises korras. Juriidilisest isikust võlgniku poolt pankrotimenetluse ajal õigusvastasel tekitatud kahju hüvitamise kohustused on massikohustused, mistõttu nende täitmist võib võlgnikult pankrotimenetluse kestel nõuda üldises korras, samuti võib nende täitmiseks viia pankrotivara suhtes läbi täitemenetluse.

Võimalik on olukord, kus võlgnik teeb pärast pankroti väljakuulutamist pankrotivara hulka kuuluva eseme suhtes käsutustehingu. Selline käsutustehing on tühine, kuna vara valitsemise ja käsutamise õigus on pankroti väljakuulutamise ajal läinud üle pankrotihaldurile. Kui võlgnik siiski teeb käsutustehingu, siis teisele poolele tagastatakse tema poolt käsutustehingu alusel üleantu, kui see on pankrotivaras säilinud, või hüvitatakse, kui pankrotivara on üleantu arvel suurenenud. Kui võlgnik käsutas eset pankroti väljakuulutamise päeval, siis eeldatakse, et käsutustehing tehti pärast pankroti väljakuulutamist. Kui võlgnik on enne pankroti väljakuulutamist käsitanud oma tulevikus tekkivaid nõudeid, muutub käsutus pankroti väljakuulutamise tühiseks pärast pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuete osas. Füüsilisest isikust võlgnik võib pankrotivara käsutada halduri nõusolekul. Halduri nõusolekuta tehtud käsutustehing on tühine.

Pärast saneerimismenetluse ja võlgade ümberkujundamise menetluse algatamist tekkivate nõuete käsitlemine

Saneerimiskava kehtivuse ajal ei saa esitada hagiavaldust nõude alusel, mille kohta saneerimiskava kehtib, teiste nõuete kohta võib hagiavaldusi esitada.

Ümberkujundamiskava kehtivuse ajal ei saa esitada hagiavaldust ega avaldust hagita menetluses nõude alusel, mille kohta ümberkujundamiskava kehtib, teiste nõuete kohta võib hagiavaldusi esitada. Ümberkujundamiskava kinnitamine ei piira võlausaldaja õigust vaielda kohtumenetluses nõuete üle, mida ümberkujundamiskavas ei tunnustatud. Samuti võib võlausaldaja vaielda kohtumenetluses nõude suuruse üle osas, mida ei tunnustatud.

Võlgniku saneerimisavalduse või võlgade ümberkujundamise avalduse esitamisega peatub aegumine võlgniku vastaste nõuete suhtes. Pärast saneerimisavalduse esitamist võib asja läbivaatav kohus ettevõtja avalduse ja sellele lisatud saneerimisnõustaja heakskiidu alusel peatada kuni saneerimiskava kinnitamiseni või saneerimismenetluse lõppemiseni kohtumenetluse, milles on ettevõtja vastu rahaline nõue, välja arvatud töösuhte alusel esitatud nõue või elatise tasumise nõue, mille kohta ei ole veel otsust tehtud. Võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusel võtmisel peatab kohus kohtumenetluse, milles on võlgniku vastu rahaline nõue, mille kohta ei ole veel otsust tehtud, kuni ümberkujundamiskava kinnitamiseni või menetluse lõppemiseni.

Saneerimiskava ei vabasta ettevõtja kohustuse täitmise eest solidaarselt vastutavat isikut oma kohustuse täimisest. Ümberkujundamiskava kinnitamine ei vabasta võlgniku kohustuse täitmise eest solidaarselt vastutavat isikut oma kohustuse täimisest.

12 Milline on nõuete esitamise, kontrollimise ja tunnustamise kord?

Nõuete esitamise, kontrollimise ja tunnustamise kord pankrotimenetluses

Võlausaldajad on kohustatud hiljemalt kahe kuu jooksul pankrotiteate väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmumise päevast arvates teatama haldurile kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Pankroti väljakuulutamise loetakse võlgniku võlausaldajate kõigi nõuete täitmise tähtpäev saabunuks. Nõudest teatamiseks tuleb esitada haldurile kirjalik avaldus (nõudeavaldus). Nõudeavalduses märgitakse nõude sisu, alus ja suurus, samuti see, kas nõue on tagatud pandiga. Nõudeavaldusele lisatakse avalduses nimetatud asjaolusid tõendavad dokumendid. Haldur on kohustatud kontrollima esitatud nõuete põhjendatust ja nõuet tagavate pandiõiguste olemasolu. Võlausaldaja ja võlgnik võivad enne nõuete kaitsmise koosolekut esitada haldurile nõuete või neid tagavate pandiõiguste kohta kirjalikke vastuväiteid. Nõudeid kaitsakse võlausaldajate üldkoosolekul (nõuete kaitsmise koosolek). Koos nõudega kaitsakse ka nõuet tagavaid pandiõigusi. Nõuete kaitsmise koosolekul vaadatakse nõuded läbi nende esitamise järjekorras. Nõue ja nõude rahuldamisjärk ning nõuet tagav pandiõigus loetakse tunnustatuks, kui sellele ei vaidle nõuete kaitsmise koosolekul vastu haldur ega ükski võlausaldaja, samuti siis, kui vastuväite esitanud võlausaldaja või haldur nõuete kaitsmise koosolekul vastuväitest loobub. Kui selleks on alust, on haldur kohustatud nõuete kaitsmise koosolekul nõudele või pandiõigusele vastu vaidlema. Nõuete kaitsmise koosolekul loetakse kaitsmiseta tunnustatuks nõue, mis on kohtu või vahekohtu jõustunud lahendiga rahuldatud, ja pandiõigus, mida on kohtu või vahekohtu jõustunud lahendiga tunnustatud või mis on kantud kinnistusraamatusse, laevakinnistusraamatusse, kommertsregistrisse või Eesti väärtpaberite keskregistrisse. Tunnustatud nõuete kohta koostatakse nimekiri.

Iga nõude läbivaatamise kohta märgitakse nõuete kaitsmise koosoleku protokoll, kas nõuet ja nõuet tagavat pandiõigust tunnustati või mitte ja kes vaidles nõudele, selle rahuldamisjärgule või nõuet tagavale pandiõigusele vastu. Samuti märgitakse protokoll, kes loobus esitatud vastuväitest. Kui võlausaldaja nõue on jäänud tunnustamata ja ta ei esitanud hagi nõude tunnustamiseks või kui kohus jättis tema hagi rahuldamata, siis selle võlausaldaja vastuväidet teise võlausaldaja nõudele ei arvestata. Kui teise võlausaldaja nõudele ei ole rohkem vastuväiteid esitatud, siis loetakse see nõue tunnustatuks. Nõuete kaitsmise koosolekul tunnustatud nõuet ja selle rahuldamisjärku ei saa hiljem vaidlustada.

Nõuete esitamise, kontrollimise ja tunnustamise kord saneerimismenetluses ja võlgade ümberkujundamise menetluses

Saneerimismenetluses esitab võlgnik võlanimekirja, milles nimetab kõik tema vastu olevad nõuded ja vastavad võlausaldajad. Seega võlausaldajad ise nõudeid ei esita. Võlausaldajal, kelle nõuet soovitakse saneerimiskavaga ümber kujundada ja kes ei nõustu oma nõude suurusega saneerimismenetluses, võib esitada saneerimisnõustajale kirjaliku avalduse, milles märgib, mis osas ta saneerimisteates nimetatud nõudega ei nõustu, ja esitab neid asjaolusid tõendavad tõendid. Avalduse tähtpäevaks esitamata jätmisel loetakse, et võlausaldaja on nõude suurusega nõustunud. Võlgnik võib võlausaldajale vastu vaidle, kuid peab oma seisukohti põhistama. Kohus otsustab esitatud väidete ja tõendite alusel võlausaldaja põhi- ja kõrvalnõude suuruse ning tagatiste olemasolu ja ulatuse.

Võlgade ümberkujundamise menetluses esitab võlgnik võlgade ümberkujundamiskava, milles näitab ära, milliste kohustuste ümberkujundamist ja millisel viisil ta taotleb. Sarnaselt saneerimismenetlusele ei esita võlausaldajad ise nõudeid. Kui võlausaldaja, kelle nõuet soovitakse ümber kujundada, ei nõustu võlanimekirjas võlgniku esitatud andmetega, teatab ta kohtule või kohtu määramisel nõustajale kohtu määratud tähtaja jooksul, mis osas ta nõudega ei nõustu, ja esitab neid asjaolusid tõendavad tõendid. Avalduse tähtpäevaks esitamata jätmisel loetakse, et võlausaldaja on nõude suurusega nõustunud. Kui võlgnik või nõustaja ei nõustu võlausaldaja avalduses oleva väitega, edastab ta avalduse koos tõenditega viivitamata kohtule ja põhjendab, miks ta avalduses märgituga ei nõustu. Kohus otsustab esitatud väidete ja tõendite alusel võlausaldaja põhi- ja kõrvalnõude suuruse ning tagatiste olemasolu.

13 Milline on pankrotivara müügist laekunud tulu jaotamise kord? Millised on nõuete rahuldamisjärgud?

Kehtib põhimõte, et kõiki võlausaldajaid koheldakse võrdselt. Sellegipoolest kehtivad teatud erandid, mis annavad mõnele võlausaldajale eelisõiguse.

Enne jaotise alusel raha väljamaksmist tehakse pankrotivarast pankrotimenetlusega seotud väljamaksed järgmises järjekorras:

- 1) vara välistamise ja tagasivõitmise tagajärgedest tulenevad nõuded;
- 2) võlgnikule ja tema ülalpeetavatele makstav elatis;
- 3) massikohustused;
- 4) pankrotimenetluse kulud.

Pärast eelnimetatud väljamaksete tegemist rahuldatakse võlausaldajate nõuded järgmistes järkudes:

- 1) pandiga tagatud tunnustatud nõuded;
- 2) muud tähtaegselt esitatud tunnustatud nõuded;
- 3) muud tähtaegselt esitamata, kuid tunnustatud nõuded.

Kolmanda isiku vastutus võlgniku kohustuse eest on võimalik, kui tegemist on solidaarvõlgnikuga, sellisel juhul vastutab solidaarvõlgnik võlausaldaja ees sõltumata võlgniku maksejõuetusest. Kui solidaarvõlgnik tasub osa võlast, mille võlausaldaja on esitanud ka võlgniku vastu, arvatakse see osa nõudest maha.

Samuti on võimalik, et võlgniku kohustus läheb seaduse alusel üle kolmandale isikule. Kui töandja on muutunud maksejõuetuks, st töandja pankrot on välja kuulutatud või on pankrotimenetlus lõpetatud raugemisega, hüvitatakse töotajale enne töandja maksejõuetuks tunnistamist saamata jäänud töötasu, enne töandja maksejõuetuks tunnistamist saamata jäänud puhkusetasu ja enne või pärast töandja maksejõuetuks tunnistamist töölepingu ülesütemisel saamata jäänud hüvitised. Töandja maksujõuetuse korral on tähtjaks laekumata jäänud töötuskindlustusmaksete osas pankrotimenetluses võlausaldaja riik.

Saneerimismenetluses ja võlgade ümberkujundamise menetluses ei saa pankrotivarast rääkida, nõuete rahuldamine toimub vastavalt saneerimis- või ümberkujundamiskavale. Saneerimiskava ei vabasta ettevõtja kohustuse täitmise eest solidaarselt vastutavat isikut oma kohustuse täitmisest. Kui ettevõtja kohustuse täitmise eest solidaarselt vastutav isik on kohustuse täitnud, on tal ettevõtja suhtes tagasinõudeõigus üksnes selles ulatuses, milles ettevõtja vastutaks kohustuse täitmise eest saneerimiskava järgi. Ümberkujundamiskava kinnitamine ei vabasta võlgniku kohustuse täitmise eest solidaarselt vastutavat isikut oma kohustuse täitmisest. Kui võlgniku kohustuse täitmise eest solidaarselt vastutav isik on kohustuse täitnud, on tal võlgniku suhtes tagasinõudeõigus üksnes selles ulatuses, milles võlgnik vastutab kohustuse täitmise eest ümberkujundamiskava järgi.

14 Millistel tingimustel maksejõuetusmenetlus lõpetatakse ja millised on lõpetamise tagajärjed (eelkõige juhul, kui menetlus lõpetatakse kompromissiga)?

Pankrotimenetluse lõpetamine ja lõpetamise tagajärjed

Pankrotimenetlus lõpeb pankrotiavalduse rahuldamata jätmisega, pankrotimenetluse raugemisega, pankroti aluse ära langemisega, võlausaldajate nõusolekul, lõpparuande kinnitamisega, kompromissi kinnitamisega või muul seadusest tuleneval alusel.

Kohus lõpetab määrusega menetluse pankroti välja kuulutamata raugemise tõttu olenemata võlgniku maksejõuetusest, kui võlgnikul ei jätku vara pankrotimenetluse kulude katteks ning ei ole võimalik vara tagasi võita või tagasi nõuda, sealhulgas puudub võimalus esitada nõue juhtorgani liikme vastu. Kohus võib lõpetada menetluse pankroti välja kuulutamata raugemise tõttu olenemata võlgniku maksejõuetusest ka siis, kui võlgniku vara koosneb peamiselt tagasivõitmise nõuetest ja nõuetest kolmandate isikute vastu ning nende nõuete rahuldamine on vähetõenäoline. Kohus ei lõpeta menetlust raugemise tõttu, kui võlgnik, võlausaldaja või kolmas isik maksab pankrotimenetluse kulude katteks deposiidina selleks ettenähtud kontole kohtu määratud

summa. Kui juriidilisest isikust võlgniku pankrotimenetlus lõpetatakse raugemise tõttu, likvideerib ajutine haldur juriidilise isiku kahe kuu jooksul menetluse lõpetamise määruise jõustumisest arvates likvideerimismenetlusest. Kui pankrotimenetluse raugemisel on võlgnikul mingi vara, makstakse sellest kõigepealt ajutise halduri tasu ja kaetakse vajalikud kulutused.

Kohus lõpetab pankrotimenetluse võlgniku avalduse alusel pankrotimenetluse aluse äralangemise tõttu, kui võlgnik tõendab, et ta ei ole maksejõuetu või et teda ei ähvarda maksejõuetus, kui pankrot kuulutati välja seetõttu, et võlgniku maksejõuetuse tekkimine tulevikus oli tõenäoline. Pankrotimenetluse lõpetamisel pankrotimenetluse aluse äralangemise tõttu juriidilist isikut ei lõpetata.

Kohus lõpetab pankrotimenetluse võlgniku avalduse alusel, kui menetluse lõpetamisega on nõustunud kõik tähtaegselt nõuded esitanud võlausaldajad. Kui juriidilisest isikust võlgnik on püsivalt maksejõuetu, otsustab kohus juriidilisest isikust võlgniku likvideerimise menetluse lõpetamise määruisega.

Pankrotimenetlus lõpeb lõpparuande kinnitamisega, kui haldur esitab pankrotitoimkonnale ja kohtule lõpparuande. Lõpparuandes märgib haldur andmed pankrotivara ja selle müügist saadud raha, väljamaksete, võlausaldajate tunnustatud nõuete, esitatud ja veel esitamata hagide kohta, jms. Võlausaldajad võivad esitada kohtule lõpparuandele vastuväite. Kohus otsustab lõpparuande kinnitamise ja pankrotimenetluse lõpetamise. Kohus jätab lõpparuande kinnitamata ja tagastab selle määruisega haldurile pankrotimenetluse jätkamiseks, kui lõpparuandest ilmneb, et pankrotimenetluses on rikutud võlgniku või võlausaldajate õigusi.

Pankrotimenetlus võib lõppeda ka kompromissi välja kuulutamiseega. Kompromiss on võlgniku ja võlausaldajate vaheline kokkulepe võlgade tasumise kohta, mis seisneb võlgade vähendamises või nende tasumise tähtaja pikendamises. Kompromiss tehakse võlgniku või halduri ettepanekul pankrotimenetluses pärast pankroti väljakuulutamist. Kompromissotsuse teeb võlausaldajate üldkoosolek. Kohus otsustab kompromissi kinnitamise. Kompromissi kinnitamise määruisega lõpetab kohus pankrotimenetluse.

Kui pankrotimenetlust ei ole lõpetatud kahe aasta jooksul pärast pankroti väljakuulutamist, esitab haldur pankrotitoimkonnale ja kohtule iga järgneva kuue kuu järel kuni pankrotimenetluse lõpetamiseni ettekanne, milles märgib põhjused, miks pankrotimenetlust ei ole lõpule viidud, andmed müüdü ja müümata pankrotivara kohta, andmed pankrotivara valitsemise kohta. Pankrotimenetluse lõpetamisel vabastab kohus halduri, kui seadusest ei tulene teisiti. Kui pankrotimenetluse lõpetamise ajaks ei ole pankrotivara täielikult müüdü või kui pankrotivarasse on veel raha laekumas, samuti siis, kui halduri poolt esitatud hagid on läbi vaatamata või kui haldur kavatab esitada hagi või on kohustatud seda tegema, võib kohus jätta halduri vabastamata. Sel juhul jätkab haldur oma ülesannete täitmist ka pärast pankrotimenetluse lõpetamist. Kui pärast pankrotimenetluse lõppemist ja halduri vabastamist laekub pankrotivarasse raha, vabanevad jagamisel hoiustatud rahasummad või selgub, et pankrotivara hulka kuulub esemeid, mida ei ole jaotusettepaneku koostamisel arvestatud, teeb kohus omal algatusel või halduri või võlausaldaja avalduse alusel määruise järeljagamise läbiviimiseks.

Saneerimismenetluse lõpetamine ja lõpetamise tagajärjed

Saneerimismenetlus lõpeb ennetähtaegsel lõpetamisel, saneerimiskava tühistamisel, saneerimiskava ennetähtaegsel täitmisel või saneerimiskavas märgitud saneerimiskava täitmise tähtaja möödumisel. Saneerimiskava ennetähtaegsel täitmisel lõpeb saneerimismenetlus, kui ettevõtja on kõik saneerimiskavaga võetud kohustused täitnud enne saneerimiskava täitmise tähtaja möödumist.

Saneerimismenetluse võib ennetähtaegselt lõpetada üksnes enne saneerimiskava kinnitamist. Kohus lõpetab saneerimismenetluse ennetähtaegselt, kui ettevõtja rikub kaasaaitamiskohustust, ettevõtja jätab tasumata saneerimisnõustaja või eksperdi tasu ja kulutuste katteks deposiidina kohtu määratud summa, saneerimiskava jääb kinnitamata, ettevõtja esitab vastava avalduse, saneerimismenetluse algatamise eeldused langevad ära, toimub ettevõtja vara raiskamine või võlausaldajate huvide kahjustamine, saneerimiskava ei esitata tähtpäevaks või nõue on ebaseelge. Kui kohus lõpetab saneerimismenetluse ennetähtaegselt, langevad tagasiulatavalt ära kõik saneerimismenetluse algatamise tagajärjed.

Saneerimiskava täitmise tähtaja möödumisel lõpeb saneerimismenetlus.

Saneerimismenetlus võib lõppeda ka saneerimiskava tühistamisega. Saneerimiskava tühistatakse, kui ettevõtja on pärast saneerimiskava kinnitamist tunnustatud süüdi pankroti- või täitemenetluse kuriteos, ettevõtja ei täida saneerimiskavast tulenevaid kohustusi olulisel määral, saneerimiskava kehtivuse ajast vähemalt poole möödumisel on ilmne, et ettevõtja ei suuda saneerimiskavaga võetud kohustusi täita, saneerimisnõustaja avalduse alusel, kui ei maksta tasu järelevalve teostamise eest või kui ettevõtja ei osuta saneerimisnõustajale abi järelevalvekohustuse täitmisel või ei anna saneerimisnõustajale teavet, mida viimane vajab järelevalve teostamiseks, ettevõtja esitab avalduse saneerimiskava tühistamiseks või kui kuulutatakse välja ettevõtja pankrot.

Saneerimiskava tühistamisel langevad saneerimismenetluse algatamise tagajärjed ära tagasiulatavalt.

Võlgade ümberkujundamise menetluse lõpetamine ja lõpetamise tagajärjed

Võlgade ümberkujundamise menetlus lõpeb võlgade ümberkujundamise avalduse rahuldamata või läbivaatamata jätmisel, ümberkujundamiskava tühistamisel, menetluse lõpetamisel või ümberkujundamiskavas märgitud täitmise tähtaja möödumisel. Ümberkujundamiskava ennetähtaegsel täitmisel lõpeb menetlus, kui võlgnik on kõik ümberkujundamiskavaga võetud kohustused täitnud enne ümberkujundamiskava täitmise tähtaja möödumist.

Kohus tühistab ümberkujundamiskava võlgniku avalduse alusel, samuti võlgniku pankroti väljakuulutamisel. Kohus võib ümberkujundamiskava tühistada, kui võlgnik ei täida ümberkujundamiskavast tulenevaid kohustusi olulisel määral, ümberkujundamiskava kehtivuse ajast vähemalt poole möödumisel on ilmne, et võlgnik ei suuda sellega võetud kohustusi täita, võlgnik ei ole makseraskustes või on need ületanud, võlgnik on tahtlikult või raske hooletusega esitanud oluliselt ebaõigeid või ebatäielikke andmeid oma vara ja sissetulekute, võlausaldajate või oma kohustuste kohta, võlgnik on teinud makseid ümberkujundamiskavas nimetatud võlausaldajatele teiste võlausaldajate huvisid oluliselt kahjustades, võlgnik ei osuta kohtule või nõustajale abi järelevalvekohustuse täitmisel või ei anna teavet, mida on vaja järelevalve teostamiseks, võlgnik jätab tasumata nõustaja või eksperdi tasu ja kulutuste katteks deposiidina kohtu määratud summa. Ümberkujundamiskava tühistamisel langevad tagasiulatavalt ära võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmise tagajärjed.

15 Missugused õigused on võlausaldajatel pärast maksejõuetusmenetluse lõpetamist?

Võlausaldajate õigused pärast pankrotimenetluse lõpetamist

Pärast pankrotimenetluse lõppemist võivad võlausaldajad nõuded, mille võis esitada pankrotimenetluses, kuid mis on selles jäänud esitamata, samuti nõuded, mis küll esitati, kuid mis jäid rahuldamata ja millele võlgnik vastu vaidles, esitada võlgniku vastu üldises korras. Sel juhul pankrotimenetluse aja eest intresse ja viiviseid ei arvestata.

Kui füüsilisest isikust võlgnik vabastatakse oma pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest, lõpevad pankrotivõlausaldajate nõuded võlgniku vastu, sealhulgas ka nende pankrotivõlausaldajate nõuded, kes ei ole pankrotimenetluses nõudeid esitanud, väljaarvatud õigusvastaselt tahtlikult tekitatud kahju hüvitamise ning lapsele või vanemale elatise maksmise kohustused.

Võlausaldajad võivad pärast pankrotimenetluse lõppemist esitada võlgniku vastu ka massikohustustest tekkinud nõuded, mida ei ole pankrotimenetluses rahuldatud. Üldises korras võib võlgniku vastu esitada samuti nõudeid, mis on tekkinud pankrotimenetluse ajal ja mida ei saanud pankrotimenetluses esitada. Sel juhul algab aegumistähtaeg pankrotimenetluse lõpetamisest. Ulatuses, milles võlausaldaja pankrotimenetluses tunnustatud nõue on jäänud pankrotimenetluses rahuldamata, on määrus täitedokumendiks, kui võlgnik ei ole esitanud nõudele vastuväidet või kui kohus on võlausaldaja nõuet tunnustanud.

Võlausaldajate õigused pärast saneerimismenetluse lõpetamist

Saneerimismenetluse lõpetamisel saneerimiskava täitmise tähtaja möödumisel, saab võlausaldaja saneerimiskavaga ümberkujundatud nõude pärast saneerimiskava täitmise tähtaja möödumist maksma panna ainult saneerimiskavas kokkulepitud, kuid saneerimiskava kohaselt täitmata ulatuses. Saneerimiskava tühistamisel või ennetähtaegselt lõpetamisel langevad saneerimismenetluse algatamise tagajärjed ära tagasiulatuvalt. Võlausaldajal, kelle nõue saneerimiskavaga ümber kujundati, taastub nõudeõigus ettevõtja vastu esialgses suuruses. Seejuures tuleb arvestada, mida võlausaldaja saneerimiskava täitmise käigus on juba saanud.

Võlausaldajate õigused pärast võlgade ümberkujundamise menetluse lõpetamist

Avalduse läbivaatamata või rahuldamata jätmisel või menetluse lõpetamisel langevad tagasiulatuvalt ära kõik avalduse menetluse võtmise tagajärjed. Võlausaldajal, kelle nõue ümberkujundamiskavaga ümber kujundati, taastub nõudeõigus võlgniku vastu esialgses suuruses. Seejuures tuleb arvestada, mida võlausaldaja ümberkujundamiskava täitmise käigus on juba saanud.

Võlausaldaja saab ümberkujundamiskavaga ümberkujundatud nõude pärast ümberkujundamiskava täitmise tähtaja möödumist maksma panna üksnes ümberkujundamiskavas kokkulepitud, kuid ümberkujundamiskava kohaselt täitmata ulatuses.

16 Kes kannab maksejõuetusmenetluse kulud?

Pankrotimenetlus

Kui pankrotiavaldus rahuldatakse, samuti kui pankrotimenetlus lõpetatakse kompromissiga, tasutakse pankrotimenetluse kulud pankrotivarast. Kui kohus jätab võlausaldaja pankrotiavalduse rahuldamata või läbi vaatamata, samuti kui menetlus lõpetatakse seetõttu, et võlausaldaja oma pankrotiavaldusest loobub, hüvitab pankrotimenetluse kulud võlausaldaja. Pankrotimenetluse raugemise korral otsustab kohus pankrotimenetluse kulude jagamise asjaolude kohaselt.

Kui võlgniku avalduse alusel alustatud menetlus lõpetatakse raugemisega pankrotti välja kuulutamata ja võlgniku varast ei jätku vajalikeks väljamakseteks, mõistab kohus ajutise halduri tasu ja hüvitatavad kulutused välja võlgnikult, kuid võib määrata nende hüvitamise riigi vahenditest. Riigi vahenditest ei hüvitata ajutise halduri tasu ja kulutusi suuremas summas kui 397 eurot (sealhulgas seaduses ettenähtud maksud, välja arvatud käibemaks). Kohus ei määra ajutise halduri tasu ja kulutuste hüvitamist riigi vahenditest, kui võlgnik, võlausaldaja või kolmas isik on maksanud deposiidina selleks ettenähtud kontole ajutise halduri tasu ja hüvitatavate kulutuste katteks kohtu poolt määratud summa.

Saneerimismenetlus

Saneerimismenetluse algatamisel määrab kohus tähtaja, mille jooksul ettevõtja peab tasuma saneerimisnõustaja esialgse tasu ja esialgsete kulutuste katteks deposiidina selleks ettenähtud kontole kohtu määratud summa. Kui ettevõtja jätab summa tasumata, lõpetab kohus saneerimismenetluse.

Saneerimisnõustaja tasu ja kulutuste hüvitise suuruse otsustab kohus saneerimisnõustaja vabastamisel või saneerimiskava kinnitamisel saneerimisnõustaja tegevuse ja kulutuste aruande alusel.

Juhul kui kohus kaasab saneerimismenetluse eksperdid, on eksperdil õigus saada oma kohustuste täitmiseks tehtud vajalike ja põhjendatud kulutuste eest hüvitist ning tasu oma ülesannete täitmise eest. Eksperti tasu ja kulutuste hüvitise suuruse otsustab kohus eksperti vabastamisel eksperti tegevuse ja kulutuste aruande alusel, mis on esitatud kohtu määratud tähtaja jooksul. Kohus võib eksperti tasu määramisel ära kuulata ka ettevõtja.

Võlgade ümberkujundamise menetlus

Võlgnik kannab võlgade ümberkujundamise menetluse kulud. Võlausaldajate menetluskulud jäävad nende endi kanda. Kohus võib jätta võlausaldajate menetluskulud võlgniku kanda, kui võlgnik esitas teadvalt põhjendamatu avalduse võlgade ümberkujundamiseks või põhjustas võlausaldajatele menetluskulusid muul viisil teadvalt ebaõigete andmete või teadvalt põhjendamatu taotluse või vastuväite esitamisega. Võlgnikule ei anta menetluskulude kandmiseks riigipoolset menetlusabi riigilõivu tasumiseks. Võlgade ümberkujundamise kava täitmise korral ei pea võlgnik riigipoolse menetlusabi kulusid hüvitama. Nõustaja või eksperti määramise korral määrab kohus kindlaks summa, mille võlgnik peab nõustaja või eksperti tasu ja kulutuste katteks deposiidina selleks ettenähtud kontole tasuma.

17 Millised on võlausaldajaid tervikuna kahjustavate õigustoimingute tühisust, tühistamist või kehtetust käsitlevad normid?

Pankrotimenetlus

Pankroti väljakuulutamise läheb võlgniku õigus pankrotivara valitseda ja käsutada üle pankrotihaldurile. Võlgniku poolt pärast pankroti väljakuulutamist tehtud pankrotivara hulka kuuluva eseme käsutustehing on tühine. Füüsilisest isikust võlgnik võib pankrotivara käsutada halduri nõusolekul. Halduri nõusolekuta tehtud käsutustehing on tühine.

Kohus tunnistab tagasivõitmise korras kehtetuks võlgniku tehingu või muu toimingut, mis on tehtud enne pankroti väljakuulutamist ja mis kahjustab võlausaldajate huve. Kui tagasivõidetav tehing või muu toiming on tehtud ajavahemikul ajutise halduri nimetamisest pankroti väljakuulutamiseni, siis eeldatakse, et tehingu või muu toiminguga kahjustati võlausaldajate huve.

Võlgnik, võlausaldaja või haldur võib nõuda, et kohus tunnistaks kehtetuks võlausaldajate üldkoosoleku otsuse, mis ei vasta seadusele või mille tegemisel on rikutud seadusest tulenevat korda, samuti otsuse, mille vaidlustamise õigus on seaduses otse ette nähtud. Võlausaldajate üldkoosoleku otsuse kehtetuks tunnistamist võib nõuda ka siis, kui otsusega rikutakse võlausaldajate ühiseid huve.

Kui füüsilisest isikust võlgniku puhul on algatatud kohustustest vabastamise menetlus, võib kohus võlausaldaja taotlusel ühe aasta jooksul võlgniku pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest vabastamise määruse tegemisest selle määruse tühistada, kui selgub, et võlgnik on kohustustest vabastamise menetluse kestel oma kohustusi tahtlikult rikkunud ja sellega oluliselt takistanud pankrotivõlausaldajate nõuete rahuldamist.

Kui võlgnik ja võlausaldajad lepivad pärast pankroti väljakuulutamist kokku kompromissi sõlmimises, võib kohus kompromissi tühistada, kui võlgnik ei täida kompromissist tulenevaid kohustusi, on mõistetud süüdi pankroti- või täitemenetlusalases kuriteos või kompromissi kehtivuse ajast vähemalt poole möödumisel on ilmne, et võlgnik ei suuda kompromissi tingimusi täita. Kompromissi tühistamine mõjutab kõiki kompromissis osalenud võlausaldajaid ja seega kaitseb neid tervikuna.

Saneerimismenetlus

Kohus tühistab saneerimiskava, kui ettevõtja on pärast saneerimiskava kinnitamist tunnistatud süüdi pankroti- või täitemenetluse kuriteos, ei täida saneerimiskavast tulenevaid kohustusi olulisel määral, saneerimiskava kehtivuse ajast vähemalt poole möödumisel on ilmne, et ettevõtja ei suuda saneerimiskavaga võetud kohustusi täita, saneerimisnõustaja avalduse alusel, kui ei maksta tasu järelevalve teostamise eest või kui ettevõtja ei osuta saneerimisnõustajale abi järelevalvekohustuse täitmisel või ei anna saneerimisnõustajale teavet, mida viimane vajab järelevalve teostamiseks, samuti ettevõtja avalduse alusel või kui kuulutatakse välja ettevõtja pankrot. Võlausaldajal, kelle nõue saneerimiskavaga ümber kujundati, taastub nõudeõigus ettevõtja vastu esialgses suuruses, arvestades, mida võlausaldaja saneerimiskava täitmise käigus on juba saanud.

Võlgade ümberkujundamise menetlus

Kohus võib ümberkujundamiskava tühistada võlgniku avaldus alusel või võlgniku pankroti väljakuulutamisel, samuti juhul, kui võlgnik ei täida ümberkujundamiskavast tulenevaid kohustusi olulisel määral, ümberkujundamiskava kehtivuse ajast vähemalt poole möödumisel on ilmne, et võlgnik ei suuda sellega võetud kohustusi täita, võlgnik ei ole makseraskustes või on need ületanud ning võlausaldajate nõuete ümberkujundamine ei ole asjaolude olulise muutumise tõttu nende suhtes enam õiglane, võlgnik on tahtlikult või raske hooletusega esitanud oluliselt ebaõiged või ebatäielikke andmeid oma vara ja sissetulekute, võlausaldajate või oma kohustuste kohta, võlgnik on teinud makseid ümberkujundamiskavas nimetatud võlausaldajatele teiste

võlausaldajate huvisid oluliselt kahjustades, võlgnik ei osuta kohtule või nõustajale abi järelevalvekohustuse täitmisel või ei anna teavet, mida on vaja järelevalve teostamiseks või kui võlgnik jätab tasumata kohtu määratud summa deposiidina. Võlausaldajal, kelle nõue ümberkujundamiskavaga ümber kujundati, taastub nõudeõigus võlgniku vastu esialgses suuruses, arvestades, mida võlausaldaja ümberkujundamiskava täitmise käigus on juba saanud.

Viimati uuendatud: 11/10/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.